

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC MÔN LÝ THUYẾT ÂM NHẠC CƠ BẢN CHO SINH VIÊN KHOA GIÁO DỤC TIỂU HỌC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HỒNG ĐỨC

DOÃN THỊ HẠNH*

Ngày nhận bài: 21/06/2017; ngày sửa chữa: 22/06/2017; ngày duyệt đăng: 14/07/2017.

Abstract: Basic music theory is an important subject which paves the way for learners to learn music. However, many students in fact are not interested in learning this subject and consider this subject with the abstract and confusing contents. Moreover, training programs and learning materials as well as teaching methods have still remained many shortcomings. This article proposes some solutions to improve effectiveness of teaching music for students majoring in Primary School of Hong Duc University.

Keywords: Teaching, basic music theory, primary education, Hong Duc University.

1. Đặt vấn đề

Lý thuyết âm nhạc cơ bản (LTÂNCB) giúp sinh viên (SV) nắm được hệ thống kiến thức về các nhân tố cơ bản và các quy luật trong âm nhạc: cao độ, trường độ, cường độ, quãng, điệu thức, hòa âm..., không học tốt nội dung này, SV không thể học các học phần âm nhạc khác, cũng như công việc dạy học âm nhạc ở các nhà trường phổ thông, đặc biệt đối với môn *Tập đọc nhạc, Nhạc lí*. Tuy nhiên trên thực tế, chất lượng dạy học ở môn học này chưa cao bởi nhiều lí do khách quan và chủ quan. Một phần vì LTÂNCB là môn học đòi hỏi khả năng tư duy logic của người học, phần vì do tính chất đặc thù, giảng viên (GV) không thể dùng lời nói hay hình tượng để miêu tả âm thanh, giảng lí thuyết luôn song song với thực hành thực tế. Nhiều SV cho rằng môn học này trừu tượng, khó hiểu, chưa hứng thú khi học; một số GV chưa linh hoạt áp dụng đa dạng hóa các phương pháp dạy học để đem lại hiệu quả dạy học; nội dung chương trình, tài liệu học tập vẫn còn nhiều điều bất cập. Chính vì vậy, chúng tôi cho rằng việc nghiên cứu các biện pháp của người dạy cũng như người học phải mang tính tổng thể, có hệ thống, khoa học là cần thiết, mang lại hiệu quả tích cực trong dạy học bộ môn Âm nhạc.

2. Thực trạng dạy học môn LTÂNCB ở Khoa Giáo dục tiểu học (GDTH) Trường Đại học Hồng Đức

Qua quá trình thực hiện giảng dạy môn LTÂNCB của Khoa GDTH, chúng tôi thấy phần lớn đã đáp ứng được mục tiêu đào tạo của nhà trường đề ra về kiến thức, kĩ năng cơ bản của môn học. Tuy nhiên, vẫn còn tồn tại một số vấn đề bất cập do cả yếu tố chủ quan và khách quan dẫn đến chất lượng dạy học ở bộ môn này chưa cao, đó là:

Thứ nhất, nội dung chương trình môn LTÂNCB tuy đã đáp ứng được những kiến thức cốt lõi về lí thuyết

âm nhạc nhưng sự phân bổ thời gian của nội dung lí thuyết và thực hành chưa hợp lí.

Thứ hai, hiện nay bộ môn Âm nhạc chưa có giáo trình riêng chính thống mà phần lớn tham khảo nhiều loại giáo trình trong nước, nước ngoài có bản dịch, tài liệu tham khảo cho giảng dạy, tài liệu học tập cho SV chưa thống nhất.

Thứ ba, phương pháp giảng dạy của GV còn thiếu linh hoạt, sáng tạo làm cho giờ học khô khan, chưa thu hút được SV, thời lượng tiết học dành cho phần lí thuyết nhiều hơn thực hành.

Thứ tư, thực trạng nhiều SV cho rằng môn học này khó hiểu và khó nhớ, không làm bài thường xuyên, học đối phó, không chủ động tiếp thu kiến thức, do vậy chất lượng học tập chưa cao.

3. Một số giải pháp nâng cao chất lượng dạy học môn LTÂNCB cho SV Khoa GDTH Trường Đại học Hồng Đức

3.1. Bổ sung hệ thống bài tập đa dạng phù hợp các đối tượng. Bài tập của các chương, phần cần thiết kể lại một cách có hệ thống và đa dạng cho từng đối tượng SV cụ thể, cần đảm bảo tính khoa học, song song giữa bài tập lí thuyết và bài tập thực hành.

- *Bài tập về Nhịp*: Xác định loại nhịp trên cơ sở các nhóm trường độ cho trước, hoặc trên cơ sở số chỉ nhịp cho trước hãy vạch nhịp và kết nhóm trường độ. Nghe, phân biệt tính chất các loại nhịp qua tác phẩm.

- *Bài tập về Quãng*: Từ một âm gốc hoặc âm ngọn cho trước thành lập quãng đơn, ghép, trưởng, thứ, tăng, giảm, đúng. Nghe tính chất các loại quãng trên đàn.

- *Bài tập về Hợp âm*: - Thành lập các hợp âm 3 trưởng, thứ, tăng, giảm từ các âm cho trước; - Thành lập hợp âm 3 nguyên vị và các thể đảo; - Viết các hợp âm 3 chính và các hợp âm 3 phụ ở các giọng cho

* Trường Đại học Hồng Đức

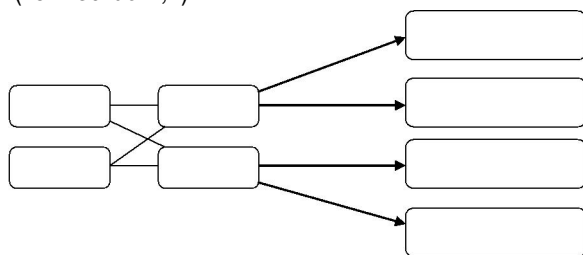
trước; - Thành lập các hợp âm 7 và hợp âm bảy át từ âm cho trước, các thể đảo; - Viết các hợp âm chính cần đệm cho tác phẩm ca khúc trong chương trình tiểu học; - Nghe các hợp âm trên đàn.

- *Bài tập về điệu thức*: - Xác định giọng, điệu của một tác phẩm sau đó dịch giọng tác phẩm theo yêu cầu của GV; - Nghe một số tác phẩm, phân biệt tính chất của các điệu thức.

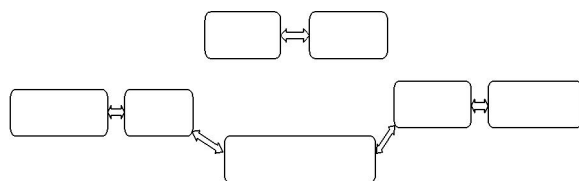
3.2. Đổi mới phương pháp dạy học. Do tính đặc thù của môn học, do vậy GV nên sử dụng linh hoạt các phương pháp trong từng nội dung dạy học. GV nên tăng cường thực hành luyện tập trong giờ học. Thực tế lí thuyết âm nhạc cơ bản là chỉ nắm vững khi đã thành thạo thực hành. Khi được thực hành SV sẽ hứng thú tập trung nghe âm thanh trên phương tiện. Bên cạnh đó, việc tăng cường kiểm tra, đánh giá luôn là biện pháp nâng cao chất lượng môn học. GV phải chấm bài và chữa bài thường xuyên bằng nhiều hình thức khác nhau như trắc nghiệm, chấm viết, hoặc chấm thực hành...

Tăng cường sử dụng phương tiện trực quan như giọng hát, đàn, băng, đĩa, sơ đồ, biểu đồ, mô hình dạy học hay sử dụng phương pháp trò chơi trong dạy học để gây hứng thú cũng tạo hiệu quả rất cao trong dạy học.

Ví dụ: hệ thống biểu đồ cho SV dễ thuộc, dễ nhớ (xem sơ đồ 1,2).

Sơ đồ 1. Cấu tạo hợp âm ba

Sơ đồ 2. Phân biệt quãng trưởng thứ, đúng, tăng, giảm

Trò chơi “Ma trận”: Rèn luyện kĩ năng thành lập hợp âm thông qua kí hiệu nốt nhạc viết bằng chữ cái (xem bảng 1).

Trò chơi “Những mảnh ghép”: Ghép các mảnh ghép thành nội dung đúng

S6	Thể đảo 2 của hợp âm ba
----	-------------------------

Bảng 1. Kí hiệu nốt nhạc viết bằng chữ cái

C	F#	G	Eb	H
D	E	A	D#	G
A	G	C	D	F
C#	D#	H	C	D
G	A	Eb	F	E
E	C	H	G	A

Củng cố kiến thức lí thuyết âm nhạc cơ bản qua các phân môn âm nhạc khác là phương pháp GV nên áp dụng, bởi hiện nay dạy học theo hướng tích hợp, tổ hợp các nội dung từ các môn học giúp SV hiểu vấn đề một cách tổng quát hơn, sâu rộng hơn, rèn luyện áp dụng nhiều kĩ năng trong từng bài học. Ví dụ, khi dạy xướng âm, GV sẽ củng cố lại kiến thức LTÂNCB như: dấu nhắc lại (tác dụng, cách thực hiện), đảo phách, nghịch phách.

3.3. Một số biện pháp rèn luyện kĩ năng làm bài tập LTÂNCB. Môn học này có nhiều kiến thức trừu tượng cần phải nhớ, phải thuộc khiến người học rất dễ mệt mỏi. Sau đây là một số biện pháp giúp SV học nhanh, dễ hiểu, dễ nhớ: - Thành lập và xác định quãng. Ví dụ: ở quãng 2, quãng 3, quãng 6, quãng 7 chứa nửa cung là quãng thứ... Đặc biệt nắm vững cách thành lập quãng 2, quãng 3 sẽ dễ dàng thành lập quãng 6, quãng 7 dựa trên quy tắc đảo quãng; - Thành lập các hợp âm 7: tên của hợp âm 7 dựa theo hợp âm ba và quãng 7 ngoài cùng: Hợp âm bảy trưởng = hợp âm ba trưởng + quãng 7T; Hợp âm bảy trưởng thứ = hợp âm ba trưởng + quãng 7t; Hợp âm bảy thứ = hợp âm ba thứ + quãng 7t; Làm bài tập xác định giọng.

Để xác định giọng, điệu của tác phẩm, SV cần nắm vững cách xác định giọng trên hóa biểu thăng và hóa biểu giáng. Cách xác định nhanh giọng ở hóa biểu thăng: Dấu thăng cuối cùng nâng lên một bậc sẽ thấy tên giọng trưởng, hạ một bậc sẽ thấy tên giọng thứ. Ở hóa biểu giáng: Dấu giáng giáng cùng (giọng từ 2 dấu giáng trở lên) là tên giọng trưởng, dấu giáng cuối cùng nâng lên 3 bậc sẽ thấy tên giọng thứ.

4. Kết luận

Qua thực tế về tình hình dạy học LTÂNCB, chúng tôi đề xuất một số giải pháp cụ thể nhằm nâng cao hiệu quả dạy học bộ môn. Việc khai thác các phương tiện trực quan, đổi mới phương pháp, cách thức tổ chức dạy học, giúp môn học trở nên dễ tiếp cận, các khái niệm và bài tập lí thuyết bớt trừu tượng, khô khan mà rất dễ hiểu, dễ nhớ, thúc đẩy được quá trình học và tự học của SV, rèn luyện một số kĩ năng thực hành luyện tập hiệu quả để SV hiểu sâu hơn lí thuyết. Chúng tôi hi vọng góp phần nâng cao chất lượng dạy học môn Âm nhạc đáp ứng mục tiêu đào tạo của nhà trường trong giai đoạn hiện nay. □

(Xem tiếp trang 214)

Hình 2

+ *Làm đồ chơi đơn giản bằng vật liệu dễ kiếm ở địa phương* (các loại vật liệu, phế liệu như: giấy, bìa, xốp, len, dạ,...). Các con giống, con rối nhồi bông, nhồi mùn cưa, búp bê làm bằng len, cắt các mẫu váy, áo dành cho búp bê,... Các loại đồ chơi này vừa bền, vừa đẹp, giúp trẻ rèn luyện đôi tay khéo léo. Ngoài ra, có thể kết hợp các loại phế liệu để làm đồ dùng, đồ chơi phục vụ cho trẻ múa hát, nhập vai, đóng kịch nhằm giáo dục thẩm mỹ, phát triển ngôn ngữ, tư duy và óc tưởng tượng sáng tạo.

+ *Kĩ thuật phục vụ*: Là các bài tập thực hành kĩ thuật tự phục vụ.

- *Kĩ thuật trồng cây và chăn nuôi*: Bao gồm những kiến thức cơ bản về trồng cây, rau, hoa và kĩ thuật chăm sóc, kĩ thuật chăn nuôi gà và thỏ.

- Trang bị kĩ thuật gieo, ươm và trồng cây con cho SV: + Kĩ thuật chăm sóc; + Thu hoạch và bảo quản.

- Trang bị cho SV kĩ thuật chăn nuôi gà, thỏ: + Nắm được vai trò, ý nghĩa, tác dụng của việc chăn nuôi gà, thỏ; + Hiểu sâu hơn về kĩ thuật chăn nuôi: chọn giống; kĩ thuật chế biến thức ăn chăn nuôi; + Nắm được kĩ thuật chăm sóc và biện pháp vệ sinh phòng dịch bệnh cho vật nuôi.

- Hướng dẫn cách lắp ghép mô hình kĩ thuật: gồm những kiến thức cơ bản về kĩ thuật lắp ghép mô hình cơ khí và điện. SV cần hiểu rõ vai trò, tác dụng của phần lắp ghép mô hình, góp phần đào tạo người học phát triển toàn diện; nắm vững đặc điểm, công dụng của từng chi tiết kĩ thuật trong bộ lắp ghép; vận dụng kĩ thuật đã học để thực hiện lắp ghép mô hình cơ khí đúng quy trình.

- SV biết vận dụng tốt các kiến thức, kĩ năng, kĩ thuật vào giảng dạy và làm đồ dùng dạy học ở tiểu học, trình bày được các tiêu chí đánh giá bài tập thực hành.

- Thông qua môn học, mang lại niềm vui, hứng thú

cho người học. SV tích cực học tập, nâng cao trình độ thông qua phương pháp tự học và nghiên cứu.

- Bồi dưỡng năng lực sư phạm cho SV, trong đó chú trọng đồng thời cả năng lực dạy học và năng lực giáo dục.

- Bồi dưỡng tình cảm nghề nghiệp, phẩm chất đạo đức của người giáo viên. Qua đó, SV thấy rõ vị trí môn *Thủ công - Kĩ thuật* ở tiểu học.

3. Kết luận

Môn *Thủ công - Kĩ thuật* được giảng dạy có hệ thống ở trường phổ thông từ cấp tiểu học đến trung học. Cũng như các môn học khác, môn *Thủ công - Kĩ thuật* góp phần vào việc hình thành và phát triển các cơ sở ban đầu, quan trọng của nhân cách con người Việt Nam. Là một bộ phận của kĩ thuật phổ thông, môn *Thủ công - Kĩ thuật* ở tiểu học có vị trí quan trọng, góp phần giáo dục thẩm mỹ cho trẻ, rèn luyện tác phong làm việc khoa học, có kĩ thuật, ý thức đảm bảo an toàn lao động và vệ sinh thông qua học tập thực hành. Giáo viên tiểu học cần thường xuyên trau dồi chuyên môn nghiệp vụ, vận dụng linh hoạt các phương pháp, biện pháp, tổ chức tốt các hoạt động giảng dạy theo hướng đổi mới, thiết thực để giờ học môn *Thủ công - Kĩ thuật* có chất lượng và hiệu quả. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Vũ Hải (1996). *Dạy Kĩ thuật ở trường tiểu học*. NXB Giáo dục.
- [2] Đoàn Chi (chủ biên, 2007). *Kĩ thuật 4*. NXB Giáo dục.
- [3] Đoàn Chi (chủ biên, 2007). *Kĩ thuật 5*. NXB Giáo dục.
- [4] Thái Duy Tuyên (2002). *Giáo dục học hiện đại*. NXB Giáo dục.
- [5] Bộ GD-ĐT. *Thông tư số 41/2010/TT-BGDĐT ngày 30/12/2010 ban hành Điều lệ trường tiểu học*.

Nâng cao chất lượng dạy học...

(Tiếp theo trang 233)

Tài liệu tham khảo

- [1] Hoàng Long - Hoàng Lân (2005). *Phương pháp dạy học âm nhạc*. NXB Đại học Sư phạm.
- [2] Phó Đức Hòa (2010). *Phương pháp dạy học và giáo dục tiểu học*. NXB Đại học Sư phạm.
- [3] Nguyễn Bách (2002). *Giúp trí nhớ lí thuyết âm nhạc*. NXB Âm nhạc Hà Nội.
- [4] V.A. Vakhrameev (Nguyễn Xinh dịch, 1993). *Lí thuyết âm nhạc cơ bản*. NXB Âm nhạc Hà Nội.
- [5] Nguyễn Hải Phượng (2006). *Phương pháp dạy học Âm nhạc (Giáo trình đào tạo giáo viên âm nhạc tiểu học và trung học cơ sở)*(tập 1). NXB Giáo dục.
- [6] Trịnh Hoài Thu (chủ biên, 2014). *Giáo trình lí thuyết âm nhạc cơ bản*. Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương.